

Terve Kunta -verkosto

Terve Kunta -verkoston toimintakertomus 2023

Sisällys

1. Tausta ja toiminta	3
2. Toimintaa ohjaavat teemat	3
3. Hallinto ja rahoitus	4
4. Vuoden 2023 toiminta	4
5. Kooste TEAviisarin kuntajohdon tiedonkeruusta 2023	13
6. Kooste toiminnan kyselystä	14
7. Johtoryhmän kokoonpano ja kokoukset	15
8. Verkoston jäsenet, yhdyshenkilöt ja luottamushenkilöt	17
9. Uudet jäsenet	19
Liite 1. Liittymisen kriteerit kunnille Päivitetty 19.5.2020	20
Liite 2. Liittymisen kriteerit hyvinvointialueille Päivitetty 2.1.2023	21
Lähteet	22

1. Tausta ja toiminta

Terve Kunta -verkosto kokoaa yhteen kuntia, jotka haluavat toiminnassaan painottaa hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä strategisena linjauksena ja toimintaa ohjaavana periaatteena. Terve Kunta -verkostossa kehitetään hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen strategista johtamista, toimintakäytäntöjä ja toiminnan arviointia sekä vaihdetaan kokemuksia ja välitetään hyviä käytäntöjä. Suomen verkosto on jäsen WHO European Healthy Cities -verkostossa. WHO:n Healthy Cities -toiminta alkoi vuonna 1987, ja Suomen Terve Kunta -verkosto on perustettu vuonna 1996.

Terve Kunta -verkoston tehtävä on tukea jäsenkuntia hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä (hyte). Verkosto selvittää ja jakaa tietoa, miten verkostokunnissa luodaan edellytyksiä hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen sekä sairauksien ehkäisyyn parhaalla mahdollisella tavalla.

Terve Kunta -verkosto toimii yhteistyössä STM:n ja muiden ministeriöiden, THL:n eri yksiköiden, hankkeiden ja asiantuntijoiden, Suomen Kuntaliiton, SOSTE ry:n sekä muiden relevanttien sidosryhmien kanssa. Terve Kunta -verkoston kunnilla on mahdollisuus osallistua kansainväliseen työskentelyyn WHO:n Healthy Cities -verkoston kautta ja osallistumalla WHO:n vuosittaiseen Healthy Cities -konferenssiin.

2. Toimintaa ohjaavat teemat

Terve Kunta -verkoston toimintaa ohjaavat WHO (2018) European Healthy Cities -toiminnan painotukset eli Phase VII (2019–2025) visio ja sen kuusi teemaa: ihmiset, osallisuus, elinvoima, maapallo, elinympäristö, rauha (people, participation, prosperity, planet, place, peace). Koko kauden päätavoitteet WHO:n Healthy Cities verkostossa ovat:

- kaikkien terveyden edistäminen ja terveyserojen vähentäminen
- Esimerkillä johtaminen kansallisesti, alueellisesti ja maailmanlaajuisesti
- WHO:n strategisten prioriteettien täytäntöönpanon tukeminen.

Tarkempi kuvaus visiosta [WHO:n sivuilla](#). Suomeksi [Terve Kunta -verkoston sivuilla](#).

Healthy Cities Network toimii alustana Agenda 2030 maailmanlaajuisen tavoitteiden, kuten myös sitä täydentävän uuden kaupunkiagendan (New Urban Agenda) toimeenpanossa, jonka ytimessä on kestävä kehitys (ks. Suomeksi, VN 2015). Toiminta on linjassa myös WHO:n Euroopan aluetoimisto (European Programme of Work, EPW 2020-2025) strategisten tavoitteiden kanssa. Ne liittyvät mielenterveyteen, voimaannuttaviin digitaalisiin ratkaisuihin, Euroopan rokotushjelmaan 2030 ja terveellisiin elintapoihin (flagship initiatives).

Suomessa hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistämisen kansalliset linjaukset korostavat myös sosioekonomisten terveyserojen kaventamista (VN 2020). Lisäksi toimintaa teemoittavat hyvinvointiin ja terveyden edistämiseen liittyvät lait ja kansalliset ohjelmat. Erityisesti huomiota on kiinnitetty kuntalain ja terveydenhuoltolain mukaisen terveyden ja hyvinvoinnin edistämisen sekä kuntien tukemiseen sote-uudistuksen toimeenpanon edetessä.

3. Hallinto ja rahoitus

Verkoston toimintaa ohjaa johtoryhmä ja koordinoinnista vastaa THL:n Terve Kunta -verkoston koordinaattori. Jäsenkuntien Terve Kunta -verkoston yhdyshenkilöt/koordinaattorit sekä toiminnasta vastaavat luottamushenkilöt toimivat linkkinä kunnan ja verkoston välillä

Vuonna 2023 käytössä ei ollut sosiaali- ja terveysministeriön myöntämää toimintarahaa. Terve Kunta -verkoston viestintä- ja koordinoitinkulut, tapahtumakulut ja WHO:n vuosittainen jäsenmaksu katettiin THL:n Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen yksikön budjetista. WHO Healthy Cities toimintaan osallistumisesta oli matkakuluja (WHO Annual Business Meeting, Utrecht), mutta muut kansainväliset kokoukset olivat etänä tai hybridinä. Jäsenkunnat osallistuivat toiminnan rahoitukseen kattamalla verkostokokouksiin ja seminaareihin osallistuvien yhdyshenkilöidensä, luottamushenkilöidensä ja/tai työntekijöidensä matkakuluja.

4. Vuoden 2023 toiminta

4.1. Toimintaympäristö

Vuoden 2023 aikana hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen vaikuttavia keskeisiä toimintaympäristötekijöitä, jotka on huomioitu verkoston toiminnassa, ovat olleet seuraavat asiat:

Keskeiset valtakunnalliset toimintaympäristötekijät:

- Muutokset hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyössä.
- Hyvinvointi- ja terveyserot. Sosioekonomisten terveys- ja hyvinvointierojen lisäksi eroja ilmenee myös alueellisesti ja sukupuolten välillä.
- Nuorten syrjäytyminen ja osattomuus.
- Väestön ikääntyminen.
- Maahanmuutto ja kotouttaminen.
- Ekologinen, taloudellinen, sosiaalinen ja kulttuurinen kestävyys.
- Digitalisaation mahdollisuudet hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi.
- COVID -19 pandemian jälkeiset yhteiskunnalliset ja hyvinvointivaikutukset.

4.2. Toiminnan teemat 2023

Terve Kunta -verkoston toiminnan pääteemat vuosille 2021–2024 ovat seuraavat.

- Kuntien tukeminen:
 - Hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistämisen integroimisessa osaksi kuntastrategioita ja strategista johtamista erityisesti kestävästä kehityksen näkökulmasta,
 - Hyvinvointitalousajattelun vahvistamisessa kunnissa,
 - Kuntien ja hyvinvointialueiden yhteistyössä ja yhdyspinnoilla
 - Järjestöyhteistyössä ja -tiedon hyödyntämisessä sekä muissa ajankohtaisissa teemoissa,
 - THL:n verkkokoulujen käyttöön otossa ja koulutuksien hyvissä käytännöissä.
- Verkoston toiminnan kehittäminen jäseniä tukevaksi ja aktiiviseksi verkostoksi

4.3. Toteuttamissuunnitelma ja toteutuneet toimet

Toiminnan toteuttamissuunnitelma 2023	Toteutuneet toimet
<p>Hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistämisen integroimisessa osaksi kuntastrategioita ja strategista johtamista erityisesti kestävän kehityksen näkökulmasta</p> <ul style="list-style-type: none"> • Käynnistetään keskustelua Healthy Cities -kaupunkien kanssa ja jaetaan kokemuksia verkostossa. • Jaetaan ajankohtaista tietoa esim. Kestävä kaupunki – ohjelmasta verkoston kesken. • Mahdollisesti aiheeksi teematapaamiseen tms. • Huom. WHO:n palaute hakemuksesta: Turvallisuuden tarkentaminen. • Aiheina Kuntaliitto-THL hyte-treffeillä 	<ul style="list-style-type: none"> • Välitetty tietoa järjestettävistä kuntien ja hyvinvointialueiden HYTE-kerroin klinikoista • Välitetty YM:n kestävän kaupunkiohjelman tapahtumia ja julkaisuja tiedoksi verkoston jäsenkunnille. • Terve Kunta -verkosto osallistui Kestävä kaupunkiohjelman selvitykseen kestävyysteemaisten verkostojen toiminnasta ja yhteistyöstä (seurantaryhmä, ennakkokysely, haastattelut ja julkaisu) • Koordinaattorin osallistuminen YM:n Kestävän kaupunkiohjelman järjestämään verkostojen tapaamiseen. Sovimme yhteistyön tiivistämisestä. • Koordinaattori esitteli Tapaturmien ehkäisyverkoston tilaisuudessa Terve Kunta -verkostoa ja kertoi yhteistyön tekemisen mahdollisuudesta. 3.5.2023. • Terve Kunta -verkoston esittely 12.10. Tapaturmaseminaarissa • Yhteistyötapaaminen THL:n Väkivallan vastaisen työn asiantuntijoiden kanssa. Sovittiin yhteistyön tiivistämisestä kunnissa ja yhdyspinnoilla tehtävän turvallisuuden edistämisen osalta. • Välitetty ajankohtaista tietoa THL:n tiedonkeruista, kyselyistä ja hyvinvointikertomusten vähimmäistietoindikaattoreista, mitkä tukevat jäsenkuntia hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden strategisessa johtamisessa. • Koordinaattori piti koulutuksen KPMG:n järjestämässä Tarkastuslautakuntien arviointiseminaarissa hyvinvointikertomustyöstä ja indikaattoreista. Tarkastuslautakuntien työ tukee kunnissa tehtävää hyvinvoinnin ja

	<p>terveyden edistämisen strategista johtamista.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Hyte-treffeillä ja virtuaaliaamukahveilla aiheena teemat, jotka tukevat hyte:n strategista johtamista. • Syksyn verkostopäivässä teemana tiedolla johtaminen. • Käynnistetty blogikirjoituksen kirjoittaminen tiedolla johtamisen yhteistyöstä yhdessä jäsenkuntien kanssa.
<p>Hyvinvointitalousajattelun vahvistamisessa kunnissa</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kuntaesimerkkien jakaminen <ul style="list-style-type: none"> • Teeman vahvistaminen verkkosivuilla • Hyvinvointitaloudellisten vaikutusten arviointi -projektin kanssa työskentely • Jaetaan ajankohtaista tietoa verkostolle 	<ul style="list-style-type: none"> • Terve Kunta -verkosto haki kansallisena verkostona mukaan WHO:n järjestämään hyvinvointitalouden pilotointiin. • Yhdyshenkilöille välitettiin tietoa kestäväen kehityksen budjetoinnin tilaisuuksista. • Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen kunnan talousasiakirjoissa verkkosivu päivitettiin uusilla kuntaesimerkeillä. • Verkostolle järjestettiin 1.11. SOLA-laskentamatriisin esittely ja työkalun kokeilu työpaja. Lisätietoja SOLA-laskentamatriisista • Verkostolle välitettiin tietoa infotilaisuuksista ja mahdollisuuksista osallistua yhteistyöhön Luonnon hyvinvointivaikutusten ja taloudellisten vaikutusten mallintamisesta sekä hyvinvointiohjelman kustannusvaikutusten arvioinnista. • Terve Kunta -verkostolle tarjottiin mahdollisuutta käydä ilmainen Itä-Suomen yliopiston tarjoama verkkokurssi yhteiskunnallisesta vaikuttavuudesta. • Sovittiin yhteistyötapaaminen hyvinvointitaloudellisten vaikutusten arviointi -hankkeen kanssa 01/2024 yhteistyön tiivistämiseksi.

	<ul style="list-style-type: none"> • Välitetty tiedoksi tapahtuma: hyvinvointitalouden kansainvälinen foorumi. • Välitetty tiedoksi STM:n järjestämä tapahtuma ja julkaisu koskien hyvinvointitalouden toimintaohjelmaa 2023 - 2025. • Välitetty tiedoksi tapahtuma kulttuurihyvinvointitoiminnan taloudellisesta arvioinnista. • Välitetty tiedoksi SOLA-hankkeen järjestämä seminaari: ”Vaikuttavuudesta kohti hyvinvointitaloutta” • Kannustettu tutustumaan WHO:n julkaisemaan tiivistelmään, missä keskitytään Suomen, Irlannin, Walesin ja Skotlannin kokemuksiin hyvinvointitaloudesta: https://apps.who.int/iris/handle/10665/366279?fbclid=IwAR0QPjR0wQIG4hrsVZ5hpgq8iJBmQLFg4pQreF218f1kRe4elaolkEzG6Bg
<p>Kuntien ja hyvinvointialueiden yhteistyössä ja yhdyspinnoilla</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ajankohtaista tietoa kuntien ja hyvinvointialueiden yhteistyöstä ja tiedon jakaminen verkoston kesken. • Aiheena kevään verkostopäivässä • Aiheeksi syksyn verkostopäiville tms. • Verkkosivu hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen neuvotteluista • Kuntaesimerkkien jakaminen hyte-työn yhteistyöstä kuntien ja hyvinvointialueiden välillä. Verkostokuntien välillä ja Thl:n aiheisivustolla. 	<ul style="list-style-type: none"> • Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen neuvotteluista kirjoitettiin verkkosivu thl.fi:hin yhdessä jäsenkuntien kanssa. Lisätietoa. • Kannustettu yhdyshenkilöitä osallistumaan mukaan Sote meets hyte kehittäjä valmennukseen. Lisätietoa. • Kevään verkostopäivän päätteemana: Kunnan ja hyvinvointialueen yhteinen monialainen hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyö. Yhdeksän puheenvuoroa ja aiheen työstämistä pienryhmissä toisena verkoston suljetussa omassa päivässä elintapaohjauksen näkökulmasta. Lisäksi elintapaohjauksesta jatkotyöstönä kirjoitettiin verkkosivu thl.fi, artikkeli thl.fi ja muodostettiin elintapaohjauksen tarkistuslista kuntien käyttöön thl.fi • Syksyn verkostopäivän päätteemana: Tiedolla johtaminen hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyön tukena. Kolme puheenvuoroa ja aiheen

	<p>työstämistä pienryhmissä tiedolla johtaminen ja hyvät käytännöt yhdyspinoilla näkökulmasta.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Yhdyspintatyön muutostukiprojektiin liittyvä hyte-työn määrittelyn esittely johtoryhmän kokouksessa 2.2. • Järjestettiin yhteistyössä THL, Kuntaliitto, AVI ja Hyvil Oy vastinpariseminaari kuntien ja hyvinvointialueiden yhteistyöstä 31.10. • Koordinaattori osallistui tiedä ja toimi kortin kirjoittamiseen ja välitti tiedoksi julkaisun: Hyvinvointi, terveys ja turvallisuus sosiaali- ja terveyspalveluissa (Julkari)
<p>Järjestöyhteistyössä ja -tiedon hyödyntämisessä</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kuntaesimerkkien jakaminen • Avustuskäytänteistä keskustelu ajankohtainen aihe liittyen myös sote-uudistukseen ja mahdollisiin muutoksiin järjestöavustuksissa. 	<ul style="list-style-type: none"> • Sosiaalibarometrin tulosten esittely johtoryhmän kokouksessa 2.11. • Jäseniä pyydetty vastaamaan SOSTE:n Järjestöavustuksia koskevaan kuntakyselyyn sekä välitettiin tulokset tiedoksi verkostolle • Järjestöyhteistyö teemana verkoston aamukahveilla. • Kevään verkostopäivillä puheenvuoro HYTE-allianssi kumppanuusmallista.
<p>Muissa ajankohtaisissa teemoissa digitalisaation mahdollisuudet, mielen hyvinvoinnin edistäminen, kestävä kaupunkikehitys, koronan vaikutukset eri väestöryhmiin, osallisuus, ikäystävällisyys tms.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ajankohtaisen tiedon jakaminen verkostossa • Mielen hyvinvointiin liittyen ABC-mallin pilotointi jäsenkunnissa • Yhteistyö ajankohtaisten teemojen parissa työskentelevien kanssa. • Kevät: Kunnan ja hyvinvointialueen yhteinen monialainen hyvinvoinnin edistämistehtävä • Syksy: Tiedolla johtaminen hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyön tukena • Teemat Terve Kunta -verkoston etäyhteys-kokouksissa 	<ul style="list-style-type: none"> • Jaettu tietoa ja kannustettu osallistumaan kestävä kaupunkikehitys hankkeeseen. • Kevään verkostopäivillä yhtenä alateemana yhteisöllinen opiskeluhoito. • Jaettu tiedoksi suomennos WHO Healthy Cities Network Meeting 2022 poliittinen julkilausuma: Terveet kunnat ja One Health (Julkari) • Kirjoitettiin yhdessä Kuopion kaupungin yhteyshenkilön ja johtoryhmän edustajan kanssa THL-Blogi kirjoitus: One Health -toimintatapa tukee kuntien ja hyvinvointialueiden kestävää hyvinvointia ja terveyttä • Välitettiin tiedoksi blogikirjoitus: Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen ehkäisee sairauksia ja vähentää terveyseroja – hallitusohjelman toimeenpano ratkaisee tavoitteiden toteutumisen

<ul style="list-style-type: none"> • Aiheina Kuntaliitto-THL hyte-treffeillä • Terve Kunta -verkoston johtoryhmän kokousten esitykset 	<ul style="list-style-type: none"> • Mielen hyvinvoinnin ABC -mallin pilotoinnin suunnittelu käynnistettiin Terve Kunta -verkoston jäsenkunnissa. • Välitetty tietoa TE-määrärahojen painopisteistä ja hakemisen aikataulusta. • Kuntaliitto-THL hyte-treffeillä oli aiheina 2023: HYTE-moduuli (tutkihallintoa.fi), päätösten vaikutusten ennakoarviointi (esimerkkeinä Turku ja Jyväskylä), Ihmislähtöinen, laaja-alainen ja poikkihallinnollinen hyte-työ (esimerkit Oulu ja Liperi) sekä Hyte ja kuntien liikunnan edistäminen (esimerkkeinä Naantali ja Vihti) • hyte-työn määrittelyä esitteli johtoryhmän kokouksessa Kuntaliitosta Sami Niemi, 2.2. • Zekki nuorten tukipalvelu • Näkökulmia segregatiokehitykseen ja politiikkatoimiin • Seinäjoen TEAviisarin tiedonkeruun kokonaispiseet • Sosiaalibarometrin tulosten esittely johtoryhmän kokouksessa 2.11. • Hallitusohjelma ja kuntien hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen työ aiheena johtoryhmän kokouksessa 2.11. • Välitetty tiedoksi STM:n tapahtuma ehdotuksia terveysterojen kaventamiseksi. • Välitetty tiedoksi julkaisu: Santalahti, Ville; Kauppinen, Tapani (2023): Luottamushenkilöiden näkemykset kunnissa käytettävien ennakoarviointien käytettävyydestä, vaikuttavuudesta ja hyödyllisyydestä. (Julkari) • Välitetty tiedoksi uusi verkkosivu: mielenterveysvaikutusten ennakoarviointi (THL) • Jaettu tietoa julkaisuraportista suomalaisten nuorten mielen hyvinvoinnin tilasta pandemian aikana sekä ilmastonmuutoksen vaikutuksista tuleviin sukupolviin.
---	--

	<ul style="list-style-type: none"> • Yhteistyötapaaminen THL:n planetaarisen treveyden ja hyvinvoinnin asiantuntijan kanssa yhteistyön tiivistämiseksi.
THL:n verkkokoulujen käyttönotossa ja koulutuksien hyvissä käytännöissä	<ul style="list-style-type: none"> • Verkkokoulut esillä hyte-treffeillä sekä virtuaaliaamukahveilla päätösten vaikutusten ennakoarvioinnin yhteydessä sekä tiedolla johtamiseen liittyvissä tapaamisissa.
Verkoston johtoryhmän toimiminen TEAviisarin tiedonkeruun asiantuntijaryhmänä	<ul style="list-style-type: none"> • Vuonna 2023 kuntajohdon tiedonkeruun asiantuntijaryhmällä kokoukset: 24.1., 10.2., 7.3. ja 22.3. • Tiedonkeruun tuloksia esiteltiin syksyllä 2023 verkostopäivässä 5.10. ja vastinpariseminaarissa 31.10.
Yhteistyö kansallisesti <ul style="list-style-type: none"> • Ministeriöiden kanssa tehtävä yhteistyö • Yhteistyö hyte-työssä Kuntaliiton kanssa • Kestävä kehitys yhteistyössä Kestävän kaupunkikehityksen ohjelman kanssa • Tiedon välitys kansallisista hankkeista • Muu kansallinen yhteistyö 	<ul style="list-style-type: none"> • Yhteistyö: Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen kansallinen palvelukonsepti ja alueelliset palvelutarjottimet (HYTE palvelut). Suomen kestävän kasvun ohjelma, Investointi 2 ja 4. Esittely kevään verkostopäivissä. • Terve Kunta -verkosto on mukana hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen palvelukonsepti -hankkeessa: kehittämistapaamisissa ja lisäksi verkosto osallistui keväällä 2023 palvelukonseptin kuvauksen kirjoittamistyöhön. • Kuntaliiton yhdyspintojen muutostukiprojekti aiheena vastinpariseminaarissa • Osallistuttu kestävä kaupunkikehityksen järjestämään verkostojen tapaamiseen. • Osallistuttu kestävä kaupunkiohjelman kartoitukseen, tapaamisiin ja kommentoitu julkaisua: Kunta- ja kaupunkiverkostojen rooli kestävässä kaupunkikehityksessä Linkki • Välitetty tietoa kuntayhteistyöpyynnöstä SPR:n tapaturmien ehkäisyverkostolta liittyen mökkeilyn turvallisuuteen ja muiden tapaturmien ehkäisyyn. • Kannustettu osallistumaan mukaan STM:n Hyvinvointia kaikille 2030 -

	<p>toimeenpanosuunnitelman seurantaan</p> <ul style="list-style-type: none"> • Yhteistyötapaaminen kansallinen aivoterveysohjelman kanssa. Sovimme työpajan järjestämisestä Terve Kunta -verkoston hyte-toimijoille. Työpaja järjestettiin 15.11. ja mukaan osallistui jäsenkuntia. • Jaettu tiedoksi raportti: Ravitsemus osana kuntien hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyötä – tilannekuva vuodelta 2022”
<p>Kansainvälinen yhteistyö</p> <ul style="list-style-type: none"> • Keskustelu ja kokemusten vaihto kansainvälisesti seminaareissa ja kokouksissa • Suomen verkoston ja WHO:n Healthy Cities verkoston yhteistyö • Tiedon välitys WHO Healthy Cities toiminnasta Terve Kunta -verkostolle • WHO Healthy Cities uusi kausi (2019-2025) 	<ul style="list-style-type: none"> • Koordinaattoreiden yhteistyökokoukset • WHO:n Pohjoismaisten kansallisten koordinaattorien tapaamisia 1x/kk. • Miniseminaari Pohjoismaiden kanssa verkostolle etänä (10.11) teemasta Place Standard Tool. Suomessa ollaan tekemässä suomennosta työkalusta ja lisäksi jäsenkuntia kiinnostuneita kokeilemaan työkalua. 65 osallistujaa pohjoismaista. • Kannustettu jäsenkuntia lähettämään abstrakti WHO Healthy Cities Business meeting:iin. • WHO Healthy Cities Business meeting 20.-23.11. Koordinaattori osallistui tapahtumaan ja välitti tietoa verkostolle. • WHO ABM: koordinaattori osallistui abstraktin kirjoittamiseen Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen palvelukonseptista sekä esitteli konseptia konferenssissa. • Välitetty tietoa kansainvälisistä tapahtumista • Välitetty tiedoksi julkaisuja liittyen muun muassa liikkumattomuuteen ja työkalu osallistavan resilienssin edistämiseksi. • Välitetty Islannista tiedoksi konferenssi koskien ilmastonmuutosta. Tilaisuudessa oli käytännön esimerkkejä, miten ilmastonmuutoksen torjuminen on otettu osaksi kuntien toimia. Puheenvuoroja oli myös esimerkiksi resilienssistä, osallisuudesta ja

	<p>ilmastonmuutoksen sosiaalisista vaikutuksista.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Välitetty tietoa hankkeesta Active ageing in V4 countries. Hankkeen tavoitteena oli löytää tehokkaita menetelmiä edistää ikääntyneiden fyysistä ja henkistä hyvinvointia. Lisätietoja. • Välitetty pyyntö Utrecht:sta, jossa pyydettiin vinkkejä/esimerkkejä strategisista suunnitelmista. • Koordinaattori osallistui haastatteluun suomalaisesta hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä ja kuntien hyte-rakenteista Competence Center Future Health Promotion / Fonds Gesundes Österreich / Gesundheit Österreich GmbH (GÖG) toimeksiannosta.
<p>Verkoston toiminnan kehittäminen jäseniä tukevaksi ja aktiiviseksi verkostoksi</p> <ul style="list-style-type: none"> • Palautteet ja ideat tulevalle toiminnalle • Verkostopäivien lisäksi etäkokouksia • Kannustaminen kuntien väliseen yhteistyöhön • Kuntakokemusten näkyvyys verkostopäivissä ja muissa tapaamisissa 	<ul style="list-style-type: none"> • Verkoston jäsenkuntien esimerkit verkostopäivissä ja hyte-treffeillä sekä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen päivässä. • Blogikirjoitusten kirjoittaminen yhdessä jäsenkuntien kanssa. • Yhdyshenkilöiden vapaamuotoisia aamukahveja pidetty 1x/kk:ssa ja teemoina esimerkiksi hyvinvointisuunnitelma, hytetyön vuosikello ja hallintorakenteet, osallisuus, EVA, kuntien/hyvinvointialueiden ja järjestöjen kanssa tehtävä yhteistyö. Lisäksi kannustettiin yhteistyöhön jäsenkuntien kesken koskien hankehakuja. • Vapaamuotoisten aamukahvien tueksi OwnCloud, jonne jäsenet voivat jakaa omia tiedostoja muiden työn tueksi. • Kuntien verkostoituminen Terve Kunta -päivillä ja yhteistyömahdollisuuksien välittäminen sähköpostitse • Viestintää ajankohtaisista teemoista HYTE-oppimisverkoston verkostokirjeessä, johon kaikki yhdyshenkilöt on liitetty tilaajiksi. • Uusista jäsenkunnista esittelyt verkkosivuilla Linkki

	<ul style="list-style-type: none"> • Teams -tiimi perustettu jäsenkunnille, jotta voivat jakaa esimerkkejä toisilleen sekä keskustella ajankohtaisista asioista. • Syksyn verkostopäivään mennessä hyväksytyjen uusien jäsenten esittäytyminen syksyn verkostopäivässä 5.10. • Verkostolle järjestettiin tulevaisuustyöpaja 30.11. yhdessä Tuusulan kunnan kanssa.
--	---

4.4. Tapahtumat vuonna 2023

Verkostopäivät järjestettiin keväällä Kuopiossa ja syksyllä THL:n toimesta Kuntatalolla.

- Avoin seminaari (20.4.) ja Terve Kunta -verkostopäivä (21.4.) hybriditapahtuma
- Terve Kunta -verkostopäivä (5.10.) hybriditapahtuma

Osallistujamäärä oli yhteensä keväällä yhteensä 140 kuntatyön asiantuntijaa. Kevään avoimessa seminaarissa oli yhteensä 90 etänä ja paikan päällä 50 osallistujaa. Toinen päivä oli suljettu vain verkostokuntien edustajille. Syksyn verkostopäivään ilmoittautui 53 ja paikalla oli 10 osallistujaa.

Kevään verkostopäivien tallenne ja materiaalit ovat olleet saatavilla verkostolle tapahtumien jälkeen. Syksyn verkostopäivien materiaalit olivat 2 viikkoa saatavilla pilvipalvelusta. Linkki aineistoon jaettiin sähköpostilla osallistujille.

WHO Healthy Cities koordinaattoreiden ja Pohjoismaiden kokouksiin osallistuminen (n. 1krt /kk). WHO European Healthy Cities Annual Business Meetingiin 20.-23.11.2023 kansallisen verkoston puitteissa osallistui koordinaattori Tanja Tasala.

Verkostokunnille yhdessä Pohjoismaiden koordinaattoreiden kanssa miniseminaari (10.11.) teemasta Place Standard Tool.

Yhteistyössä Suomen Kuntaliiton kanssa järjestettiin vuonna 2023 neljät HYTE-treffit. Teemoina olivat HYTE-moduuli (tutkihallintoa.fi), päätösten vaikutusten ennakoarviointi, Ihmislähtöinen, laaja-alainen ja poikkialainen hyte-työ sekä Hyte ja kuntien liikunnan edistäminen. Tunnin mittaiset tilaisuudet olivat avoimia kaikille kuntien hyte-koordinaattoreille ja muille hyte-työn tekijöille. Tarkoitus on jakaa osaamista ja löytää yhdessä ratkaisuja keskeisiin haasteisiin.

5. Kooste TEAviisarin kuntajohdon tiedonkeruusta 2023

Terve Kunta -verkoston johtoryhmä toimii kuntajohdolle lähetettävän tiedonkeruun asiantuntijaryhmänä. Kaikki Terve Kunta -verkoston kunnat (n=49) toimitti tiedot keväällä 2023 kuntajohdon sähköiseen tiedonkeruuseen. Kuntakohtaiset tulokset julkaistiin lokakuussa ja kansalliset tulokset tilastojulkaisussa marraskuussa. Kuntajohdon hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyössä on tapahtunut myönteistä kehitystä.

Päätulosten mukaan kunnat ovat vahvistaneet edellytyksiään ja rakenteitaan edistää asukkaidensa hyvinvointia ja terveyttä. Hyte-työryhmä on jo lähes jokaisessa kunnassa. Yhteistyö hyvinvointialueiden kanssa oli vielä keväällä 2023 vaihtelevaa. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyön yhteistyörakenteet hakevat vielä muotoaan. Yhteistyön edistäminen on yksi verkoston keskeinen tavoite kaudella 2021–2025.

Yhteenveto tiedonkeruun tuloksista:

- Kunnan johtoryhmissä käsitellään hyvinvointi- ja terveystietoja yhä yleisemmin.
- Kuntapäätösten vaikutusten ennakoarvioinnissa myönteistä kehitystä.
- Kokemusasiantuntijoita hyödynnetään yhä useammin kunnan palvelujen kehittämisessä.
- Osallistuvan budjetoinnin käyttö yleistyy. Joka kolmannessa kunnassa on mahdollistua osallistua kunnan talouden suunnitteluun.

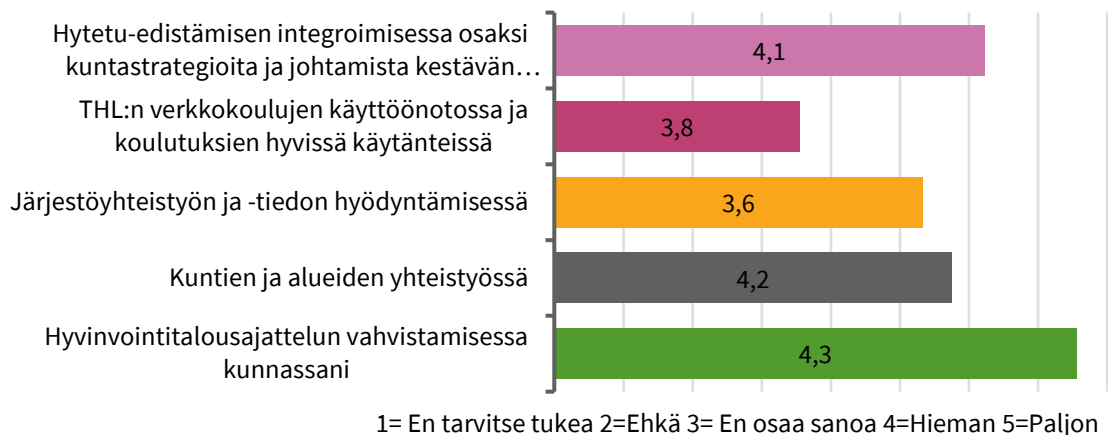
6. Kooste toiminnan kyselystä

Terve Kunta -verkoston toiminnasta ja toiveista vuodelle 2024 kerättiin Webropol kyselylomakkeella. Kyselyyn vastaaminen oli anonyymia.

6.1. Toiminnan kysely

Kysymys 1. Missä seuraavista toivoisit tukea Terve Kunta -verkostolta vuonna 2024?

Verkoston jäsenet toivoivat vuonna 2024 eniten tukea hyvinvointitalousajattelun vahvistamisessa. Myös muista pääteemoista toivottiin tukea. (kuva alla)

Kysymys 2. Peilaten oman kuntasi hyvinvointitavoitteita tai -haasteita, mitä aiheita toivoisit Terve Kunta -verkostossa erityisesti käsiteltävän vuonna 2024 pääteemojen lisäksi? (n=9)

Pääteemojen lisäksi käsiteltäviksi aiheiksi toivottiin kuntien ja hyvinvointialueiden roolien selkiyttämistä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä. Pääteemojen lisäksi toivottiin vielä kuntien ja hyvinvointialueiden yhdyspintoja käsiteltäväksi (n=2). Yksittäisiä toiveita esitettiin seuraavista aiheista: Osallisuuden ja osallisuuden kokemuksien edistäminen ja vahvistaminen erityisesti pienen kunnan näkökulmasta kohtaamispaikkojen vähäisyyden vuoksi (n=2), ikääntyneiden terveyden ja

hyvinvoinnin edistäminen (n=2), työikäisten hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen, luontohyvinvointi, ravitsemusterveyden edistäminen kunnissa (n=2), päihteiden ennaltaehkäisy, elintapaohjaus kunnan ja hyvinvointialueen näkökulmasta (n=2) ja hyvien käytänteiden jakamista.

Kysymys 3. Mikä on toiminut tähän asti verkoston toiminnassa? (n=7)

Verkoston toiminnassa on toiminut tähän asti ajankohtaisten ja tärkeiden teemojen parissa työskentely, monipuoliset teemat koulutuksissa ja hyvä keskusteluyhteys. Lisäksi verkoston toiminnassa kiiteltiin aktiivista koordinaattoria, tiedottamista ja tukea verkoston kesken.

Kysymys 4. Minkälaista muuta tukea toivoisit saavasi verkostolta? (n=6)

Terve Kunta -verkoston tuki koettiin olevan riittävä. Kiitosta Terve Kunta -verkosto saa monipuolisesta toiminnasta, laajasta sisältötarjonnasta verkostopäivissä ja saavutettavasta viestinnästä. Toiminnalta toivottiin jatkossakin konkreettisten hyvien käytäntöjen jakamista jäsenten kesken sekä vertaistukea verkoston eri tilaisuuksissa.

Kysymys 5. Vapaa palaute verkoston toiminnasta: (n=4)

Terve Kunta -verkoston toiminta koetaan tarpeelliseksi. Kiitosta verkosto saa laadukkaasta ja aktiivisesta toiminnasta.

7. Johtoryhmän kokoonpano ja kokoukset

Terve Kunta -verkoston johtoryhmän jäsenet vuonna 2023

Tomi Lähteenmäki (pj.)
Daniel Sazonov (vpj.)
Tanja Tasala (siht.)
Minna Lainio-Peltola
Kati Vähäsarja
Tanja Tilles-Tirkkonen
Reetta Sariola
Kristiina Hämäläinen
Sirpa Kynäslahti
Jenna Leinonen
Juha Rehula
Sanna Kauppinen
Säde Rytönen

Porin kaupunki
Helsingin kaupunki, varajäsen Hannu Hyttinen
THL
Turun kaupunki, varajäsen Minna Sartes
Kuopion kaupunki, varajäsen Janne Hentunen
Kuopion kaupunki
Helsingin kaupunki, varajäsen Stina Högnabba
Orimattilan kaupunki, varajäsen Petra Nevalainen
Porin kaupunki, varajäsen Jaana Salonen
Vaalankunta
Hollolan kunta, varajäsen Kristiina Vanhala-Selin
Iisalmen kaupunki
Pohjois-Savon hyvinvointialue, varajäsen Marika Lätti

Heli Hätönen
Sami Niemi
Tuija Ylitörmänen
Kaarina Tamminiemi

STM
Kuntaliitto, varajäsen Tarja Tenkula, Hyvil oy
THL
Soste, varajäsen Emily Strohm

Johtoryhmän kokoukset

Vuonna 2023 johtoryhmä piti kuusi kokousta.

Johtoryhmän kokoukset: 2.2., 30.3., 15.6., 31.8., 2.11. ja 14.12.

Kevään 2023 TEAviisarin kuntajohdon tiedonkeruun valmisteluryhmän kokoukset pidettiin: 24.1., 10.2., 7.3., ja 22.3.

Muutokset johtoryhmässä

Terve Kunta -verkoston johtoryhmän puheenjohtajana toiminut Tomi Lähteenmäki lupautui jatkamaan johtoryhmän puheenjohtajana seuraavat kaksi vuotta.

THL:n asiantuntijajäsenenä aloitti tammikuussa Tuija Ylitörmänen.

Vaalán kunnan edustaja Pirjo Nikula toimi johtoryhmässä tammikuuhun saakka ja hänen tilallaan jatkaa Jenna Leinonen.

Turun kaupungin edustaja Maarit Luukkaa toimi johtoryhmässä syyskuuhun saakka ja hänen tilallaan jatkaa Minna Lainio-Peltola.

Pohjois-Savon hyvinvointialueen varahenkilönä toimi Pekka Puustinen elokuuhun saakka ja hänen tilallaan jatkaa Marika Lätti.

8. Verkoston jäsenet, yhdyshenkilöt ja luottamushenkilöt

Terve Kunta -verkostoon kuuluvien kuntien yhdyshenkilöt (12/2023)

Espoon kaupunki	Annika Kaarnalehto
Eurajoen kunta	Elina Heinilä
Haapaveden kunta	Suvi Haikola
Pyhännän kunta	
Helsingin kaupunki	Stina Högnabba
Hollolan kunta	Antti Anttonen
Iisalmen kaupunki	Hanna Holopainen
Jyväskylän kaupunki	Sari Välimäki
Järvenpään kaupunki	Tuomas Tenkanen
Kajaanin kaupunki	Veera Lintula
Kauniaisten kaupunki	Taru Ikäheimonen
Keravan kaupunki	Olli Huuskonen
Keuruun kaupunki	Tino Kohonen
Kittilän kunta	Emma Luukko
Kokemäen kaupunki	Sanni Kankaanpää
Konneveden kunta	Heli Lehtinen
Kotkan kaupunki	Kati Homanen
Kouvolan kaupunki	Tarja Alamattila
Kuhmon kaupunki	Riikka Kähkönen
Kuopion kaupunki	Tanja Tilles-Tirkkonen
Lappajärven kunta	Anssi Kuusela
Limingan kunta	Eliisa Tornberg
Maskun kunta	Maija Leino
Merikarvian kunta	Eetu Aaltonen
Nivalan kaupunki	Timo Alatalo
Nousiaisen kunta	Kaisu Savolainen
Nurmijärven kunta	Kaisa Laine
Orimattilan kaupunki	Kristiina Hämäläinen
Oulun kaupunki	Pirjo Nikula
Outokummun kaupunki	Jukka Orenius
Paltamon kunta	Jenna Härkönen
Pomarkun kunta	Reijo Peltomaa
Porin kaupunki	Sirpa Kynäslahti
Rauman kaupunki	Kristiina Kuusio
Ruskon kunta	Mikko Hulkkonen
Seinäjoen kaupunki	Henna Rantasaari
Siikalatvan kunta	Kaisa Louet
Siilinjärven kunta	Tanja Moilanen
Simon kunta	Soile Vakkala
Tampereen kaupunki	Jaana Ylänen
Turun kaupunki	Maarit Luukkaa (Minna Lainio- Peltola)
Tuusulan kaupunki	Heidi Hagman
Ulvilan kunta	Sirkku Heilä-Aaltonen
Utajärven kunta	Reetta Tuovinen
Vaalan kunta	Jenna Leinonen

Vantaan kaupunki
Vihdin kunta
Virtain kunta

Suvi Korhonen
Sampo Anttila
Minna Koskinen

Hyvinvointialueet:

Kainuu
Pohjois-Savon hyvinvointialue

Helena Saari
Säde Rytönen

8.1. Terve Kunta -verkostoon kuuluvien kuntien luottamushenkilöt

Terve Kunta -verkostoon kuuluvien kuntien luottamushenkilöt (12/2023)

Espoon kaupunki	-
Eurajoen kunta	Kristiina Isokorpi
Haapaveden kunta	-
Pyhännän kunta	-
Helsingin kaupunki	Daniel Sazonov (Hannu Hyttinen)
Hollolan kunta	Juha Rehula (Kristiina Vanhala-Selin)
Iisalmen kaupunki	Virpi Jukarainen
Jyväskylän kaupunki	Jussi Maasola
Kajaanin kaupunki	Pauli Pyykkönen (Sanna Pakkala-Juntunen)
Kauniaisten kaupunki	Ritva Häyrinen-Immonen
Keuruun kaupunki	Mika Huuskola
Keravan kaupunki	-
Kittilän kunta	-
Kokemäen kaupunki	Eeva-Liisa Tuominen
Konneveden kunta	Maarit Kauppinen
Kotkan kaupunki	Jukka Vilkki
Kouvolan kaupunki	Elina Ketonen
Kuhmon kaupunki	Laura Rahko
Kuopion kaupunki	Hannu Kokki (Eeva Mäkinen)
Lappajärven kunta	Maarit Ahola
Limingan kunta	Liisa Kylmänen
Maskun kunta	Katriina Hiippavuori (Pekka Suvitie)
Merikarvian kunta	-
Nivalan kaupunki	Kaisa Pihlajaniemi
Nousiaisten kunta	Erika Mäkeläinen
Nurmijärven kunta	Anna-Liisa Lyytinen
Orimattilan kaupunki	Riitta Lonka
Oulun kaupunki	Susa Vikeväkorva
Outokummun kaupunki	Jonna Nissinen
Paltamon kunta	Päivi Soldatkin
Pomarkun kunta	Risto Närvä
Porin kaupunki	Sinikka Alenius
Rauman kaupunki	Heidi Hiljanen

Ruskon kunta	-
Seinäjoen kaupunki	Paula Sihto
Siikalatvan kunta	-
Siilinjärven kunta	Ulla Santti (Jonna Iskala)
Simon kunta	-
Sotkamon kunta	Unto Väisänen
Suomussalmen kunta	Taina Matero
Tampereen kaupunki	Anne-Mari Jussila
Turun kaupunki	-
Tuusulan kaupunki	Ulla Palomäki
Ulvilan kunta	-
Utajärven kunta	-
Vaalan kunta	Pauliina Valkovirta
Vantaan kaupunki	Maarit Raja-Aho
Vihdin kunta	Noro Tiina
Virtain kunta	Keijo Kaleva

Hyvinvointialueet:

Kainuu	-
Pohjois-Savon hyvinvointialue	Kari Ojala

9. Uudet jäsenet

Terve Kunta -verkostoon liittyi yhdeksän uutta jäsentä vuonna 2023: Kuhmo, Kajaani, Rauma, Keuruu, Sotkamo, Suomussalmi, Virrat, Oulu ja Nousiainen.

Kajaani, Rauma ja Kuhmo hyväksyttiin jäseniksi 30.3. Terve Kunta -verkoston johtoryhmän kokouksessa.

Keuruu, Sotkamo ja Suomussalmi hyväksyttiin jäseniksi 15.6. Terve Kunta -verkoston johtoryhmän kokouksessa.

Virrat hyväksyttiin jäseneksi 31.8. Terve Kunta -verkoston johtoryhmän kokouksessa.

Oulu hyväksyttiin jäseneksi 2.11. Terve Kunta -verkoston johtoryhmän kokouksessa.

Nousiainen hyväksyttiin jäseneksi 14.12. Terve Kunta -verkoston johtoryhmän kokouksessa.

Liite 1. Liittymisen kriteerit kunnille Päivitetty 19.5.2020

Jäsenkunnan sitoutuminen Terve Kunta -verkostoon

- Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen vastuu kuuluu kunnassa ylimmälle johdolle.
- Verkostoon liittymisestä on valtuuston tai vähintään kunnanhallituksen päätös. Tarvittaessa hakijakunta voi myös sopia hyväksymisprosessista, joka on kunnan päätösvallan mukainen.

Kunta sitoutuu

- verkoston yhteisesti sopimiin tehtäviin
- valmistelemaan ja järjestämään vuorollaan Terve Kunta -verkoston kokouksia.

Hallinnolliset järjestelyt kunnassa

- Kunnassa on eri hallinnonalojen edustajista koostuva hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen johtoryhmä tai ohjausryhmä.
- Kunnassa on nimetty hyvinvointikoordinaattori tai vastaava.
- Terve Kunta -toimintaan on nimetty vastuullinen luottamushenkilö.
- Terve Kunta -toiminnalle on osoitettu riittävät resurssit, minkä puitteissa kunnan yhteyshenkilön ja luottamushenkilön on mahdollista osallistua verkostotapaamisiin ja vahvistaa omaa osaamistaan.

Toiminta kunnassa

- Kunta toteuttaa aktiivisesti lakisäätelistä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tehtävää.
- Kunta kehittää hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä ja hyvinvointi- ja terveysrojen kaventamista kaikkien hallinnonalojen yhteistyönä ja kuntalaisia osallistamalla.
- Kunta viestii hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä mm. verkkosivuillaan. Jäsenkunnilla on oikeus käyttää sivuillaan Terve Kunta -verkoston logoa.

Kansallisessa verkostossa toimiminen

- Kunta osoittaa kiinnostusta Terve Kunta -verkostossa toimimiseen ja yhteiseen kehittämiseen; sitoutuu jakamaan hyviä käytäntöjä ja oppimaan muilta.
- Kunta osallistuu kansallisen verkoston järjestämiin seminaareihin ja kokouksiin.

Liite 2. Liittymisen kriteerit hyvinvointialueille Päivitetty 2.1.2023

Hyvinvointialueen sitoutuminen Terve Kunta -verkostoon

- Pääpaino Terve Kunta -verkoston toiminnassa on kuntien hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen. Hyvinvointialue sitoutuu tukemaan kunnissa tehtävää hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen työtä esimerkiksi tekemällä yhteistyötä alueellisessa hyvinvointikertomuksessa, tuottamalla alueellista hyvinvointi- ja terveystietoa, koordinoimalla alueellista koulutusta ja yhteistyötä eri toimijoiden ja yhteisöjen välillä.
- Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen vastuutaho on nimetty ja määritelty. (Kuvaa vastuutaho liitteessä)
- Verkostoon liittymisestä on hyvinvointialueen johdon päätös.
- Hyvinvointialue sitoutuu verkoston yhteisesti sopimiin tehtäviin.

Hallinnolliset järjestelyt hyvinvointialueella

- Hyvinvointialueella on eri hallinnonalojen edustajista koostuva hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen johtoryhmä tai ohjausryhmä.
- Hyvinvointialueella on nimetty hyvinvointikoordinaattori tai vastaava.
- Terve Kunta -toimintaan on nimetty vastuullinen luottamushenkilö.
- Terve Kunta -toiminnalle on osoitettu riittävät resurssit, minkä puitteissa verkoston yhteyshenkilön/koordinaattorin ja luottamushenkilön on mahdollista osallistua verkostotapaamisiin ja vahvistaa omaa osaamistaan.

Toiminta hyvinvointialueella

- Hyvinvointialue toteuttaa aktiivisesti lakisääteistä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tehtävää.
- Hyvinvointialue kehittää hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä ja hyvinvointi- ja terveyserojen kaventamista kuntien ja eri toimijoiden yhteistyönä asukkaita osallistamalla. Hyvinvointialue viestii hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä muun muassa.

Kansallisessa verkostossa toimiminen

- Hyvinvointialue osoittaa kiinnostusta Terve Kunta -verkostossa toimimiseen ja yhteiseen kehittämiseen; sitoutuu jakamaan hyviä käytäntöjä ja oppimaan muilta.
- Hyvinvointialue osallistuu kansallisen verkoston järjestämiin seminaareihin ja kokouksiin.

Lähteet

VN (2015). Kestävän kehityksen globaali toimintaohjelma Agenda 2030. Valtioneuvoston kanslian verkkosivu. [Kestäväkehitys.fi](#)

VN (2021). [Hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistäminen 2030: Toimeenpanosuunnitelma](#).

Valtioneuvoston julkaisuja 2021:27. Helsinki.

WHO (2021). [European Programme of Work \(2020–2025\) – “United Action for Better Health in Europe”](#). World Health Organization 2021.

WHO (2018). Healthy Cities Visio. [WHO:n verkkosivu](#).